

Laura Maria STĂNILĂ

DREPT PENAL

PARTEA GENERALĂ II

Ediția a V-a, revăzută și adăugită
Conform modificărilor legislative intervenite până în 2026

Universul Juridic
București
-2026-

Cuprins

PARTEA I. INFRACTORUL

Capitolul I. Persoana fizică – subiect activ de drept penal	5
1.1. Aspecte generale privind persoana fizică – subiect activ de drept penal	5
1.2. Condițiile care trebuie îndeplinite pentru ca persoana fizică să fie subiect activ al infracțiunii	7
Capitolul II. Persoana juridică – subiect activ de drept penal	15
2.1. Aspecte generale privind persoana juridică – subiect activ de drept penal	15
2.2. Personalitatea persoanei juridice – element fundamental al existenței sale ca subiect de drept penal	16
2.3. Tipuri de persoane juridice	19
2.3.1. Persoane juridice de drept public. Imunitatea penală a persoanelor juridice de drept public	19
2.3.2. Persoane juridice de drept privat	21
2.3.3. Persoane juridice în formare, lichidare, transformare	23
2.3.4. Entități colective fără personalitate juridică	27
Capitolul III. Pluralitatea de infractori	28
3.1. Noțiunea și tipurile pluralității de infractori	28
3.1.1. Aspecte introductive	28
3.1.2. Participația penală	31
3.1.2.1. Aspecte generale privind participația penală	31
3.1.2.2. Clasificarea tipurilor de participație penală	31
3.1.2.3. Formele legale ale participației	34
3.1.2.3.1. Considerații generale	34
3.1.2.4. Condițiile participației penale	36
3.1.2.4.1. Aspecte generale	36
3.1.2.4.2. Condițiile participației penale	36
3.1.2.4.3. Teorii și curente doctrinare privind participația penală	43
3.1.2.4.4. Autoratul și coautoratul	47
3.1.2.4.5. Instigarea	48
3.1.2.4.6. Complicitatea	50
3.1.2.4.7. Alte forme de participație penală	51
3.1.2.4.8. Infracțiuni ce nu pot fi comise în toate formele de participație	52
3.1.2.4.9. Participația improprie	54
3.1.2.4.10. Sancționarea penală a participanților	59
3.1.2.4.11. Cauzele de nepedepsire a participanților	60
Capitolul IV. Infractorul ca destinatar al legii penale	65
4.1. Dimensiunea personală a legii penale. Destinatarii legii penale	65
4.2. Imunități și inviolabilități penale	65
4.2.1. Imunități decurgând din dreptul internațional	66
4.2.2. Imunități decurgând din dreptul intern	71

PARTEA A II-A. Răspunderea penală

Capitolul I. Aspecte generale privind răspunderea penală.....	75
1.1. Noțiunea și caracteristicile răspunderii penale	75
1.1.1. Noțiunea răspunderii penale.....	75
1.1.2. Definiția răspunderii penale	77
1.1.3. Răspundere penală și responsabilitate.....	77
1.1.4. Caracteristicile răspunderii penale	79
1.1.5. Condițiile răspunderii penale	80
1.2. Principiile răspunderii penale	83
1.2.1. Principiul legalității răspunderii penale	84
1.2.2. Principiul egalității de tratament penal	85
1.2.3. Principiul răspunderii penale subiective	85
1.2.4. Principiul personalității răspunderii penale.....	85
1.2.5. Principiul proporționalității răspunderii penale	86
1.2.6. Principiul unicității răspunderii penale	88
1.2.7. Principiul prescriptibilității răspunderii penale.....	89
1.2.8. Principiul umanismului răspunderii penale.....	91
Capitolul II. Cauze care înlătură răspunderea penală.....	92
2.1. Noțiunea și caracteristicile cauzelor care înlătură răspunderea penală	92
2.2. Amnistia	94
2.3. Prescripția răspunderii penale.....	99
2.3.1. Noțiune.....	99
2.3.2. Termenele de prescripție a răspunderii penale.....	100
2.3.3. Cazurile de imprescriptibilitate a răspunderii penale.....	103
2.3.4. Efectele prescripției răspunderii penale	105
2.3.5. Incidente în curgerea termenului de prescripție a răspunderii penale	106
2.3.5.1. Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale.....	106
2.3.5.2. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale	110
2.3.5.3. Cazuri speciale de suspendare	110
2.4. Lipsa și retragerea plângerii prelabile.....	114
2.4.1. Lipsa plângerii prelabile.....	114
2.4.1.1. Definiția și natura juridică a plângerii prelabile.....	114
2.4.1.2. Condițiile plângerii prelabile	116
2.4.1.3. Efectele plângerii prelabile	119
2.4.2. Retragerea plângerii prelabile	120
2.4.2.1. Noțiune și definiție	120
2.4.2.2. Condițiile retragerii plângerii prelabile.....	121
2.4.2.3. Efectele retragerii plângerii prelabile.....	122
2.5. Împăcarea	123
2.5.1. Noțiune și definiție	123
2.5.2. Condițiile împăcării.....	124
2.5.3. Efectele împăcării	126
2.6. Încheierea acordului de mediere.....	126
2.6.1. Noțiune, definiție și natura juridică a încheierii acordului de mediere	127
2.6.2. Caracteristicile procedurii medierii în cauzele penale	129
2.6.3. Efectele încheierii acordului de mediere.....	130

2.7. Cauzele de impunitate	130
2.8. Concursul cauzelor care înlătură răspunderea penală	131
Capitolul III. Înlocuirea răspunderii penale	133
3.1. Noțiunea de înlocuire a răspunderii penale. Paradigma depenalizării.....	133
3.2. Cauze care înlocuiesc răspunderea penală	135
Capitolul IV. Răspunderea penală a persoanei juridice	139
4.1. Noțiuni introductive privind răspunderea penală a persoanei juridice	139
4.2. Principiile răspunderii penale a persoanei juridice.....	141
4.2.1. Principiul legalității răspunderii penale a persoanei juridice	141
4.2.2. Principiul egalității de tratament. Probleme legate de angajarea răspunderii penale a anumitor categorii de persoane juridice. Imunități și discriminări	143
4.2.3. Nulla poena sine culpa și compatibilitatea sa cu răspunderea penală a persoanei juridice	145
4.2.4. Principiul caracterului personal al răspunderii penale	147
4.2.5. Non bis in idem – Principiul unicității răspunderii penale a persoanei juridice. Discuții privind cumulul răspunderii penale a persoanei juridice cu răspunderea penală a persoanei fizice	148
4.2.6. Principiul individualizării răspunderii penale a persoanei juridice	150
4.2.7. Principiul prescriptibilității răspunderii penale a persoanei juridice.....	150
4.3. Doctrina răspunderii penale a persoanei juridice. Modele de angajare a răspunderii penale a persoanei juridice	151
4.3.1. Modele antropomorfe.....	151
4.3.2. Modele constructiviste	152
4.4. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice	153
4.4.1. Condiția săvârșirii de către persoana juridică a unei fapte prevăzute de legea penală. Problema imputabilității fizice	154
4.4.2. Condiția ca fapta săvârșită de persoana juridică să constituie infracțiune. Domeniul răspunderii penale a persoanei juridice	155
4.4.3. Condiția ca persoana juridică să fi participat la săvârșirea infracțiunii în calitate de autor, instigator sau complice	157
4.4.4. Condiția prezenței elementului subiectiv. Dificultăți privind imputabilitatea psihică	158
4.4.5. Condiția neintervenției vreunei cauze care înlătură răspunderea penală	162
4.5. Caracterele răspunderii penale a persoanei juridice	162
4.6. Alte aspecte referitoare la art. 135 C. pen.	162

PARTEA A III-A. SANCTIUNILE PENALE

Capitolul I. Sancțiunile penale aplicabile persoanei fizice	167
1.1. Sistemul sancțiunilor penale.....	167
1.2. Pedepsele.....	170
1.2.1. Noțiunea, caracterele și funcțiile pedepsei.....	170
1.2.2. Tipuri de pedepse	174

1.2.2.1. Aspecte generale	174
1.2.2.2. Pedepsele principale	177
1.2.2.3. Pedepsele complementare.....	193
1.2.2.4. Pedepsa accesorie.....	212
1.3. Măsurile educative	216
1.3.1. Temeiul răspunderii penale a minorilor	216
1.3.2. Condițiile răspunderii penale a minorului.....	218
1.3.3. Interesul superior al copilului	221
1.3.4. Măsurile administrative de protecție.....	223
1.3.5. Noțiunea, caracterele și funcțiile măsurilor educative	225
1.3.5.1. Măsurile educative – aspecte generale.....	225
1.3.5.2. Tipuri de măsuri educative	226
1.3.5.3. Evoluția istorică a regimului sancționator al minorului care răspunde penal	226
1.3.5.4. Serviciile de probațiune	231
1.3.5.5. Măsuri educative neprivative de libertate.....	233
1.3.5.6. Măsuri educative privative de libertate.....	237
1.3.5.7. Individualizarea măsurilor educative.....	241
1.3.5.8. Alte instituții cu relevanță în privința aplicării și executării măsurilor educative.....	241
1.3.5.9. Aspecte de practică judiciară privind individualizarea și aplicarea măsurilor educative.....	246
1.4. Măsurile de siguranță	249
1.4.1. Noțiunea, natura juridică, scopul și caracterele măsurilor de siguranță.....	249
1.4.2. Condiții pentru aplicarea măsurilor de siguranță	252
1.4.3. Tipuri de măsuri de siguranță.....	254
1.4.3.1. Clasificarea măsurilor de siguranță.....	254
1.4.3.2. Obligarea la tratament medical	255
1.4.3.3. Internarea medicală.....	257
1.4.3.4. Interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii.....	259
1.4.3.5. Confiscarea specială	261
1.4.3.6. Confiscarea extinsă.....	269
Capitolul II. Sancțiunile penale aplicabile persoanei juridice	280
2.1. Noțiunea și caracterele sancțiunilor penale aplicabile persoanei juridice	280
2.2. Pedepsa principală aplicabilă persoanei juridice. Amenda.....	280
2.3. Pedepsele complementare aplicabile persoanei juridice	283
2.3.1. Caracterele și aplicarea pedepselor complementare în cazul persoanei juridice	283
2.3.2. Analiza pedepselor complementare aplicabile persoanei juridice	284
2.3.3. Alte instituții cu relevanță în aplicarea și executarea pedepselor aplicabile persoanei juridice	295

PARTEA A IV-A. INDIVIDUALIZAREA SANCTIUNILOR PENALE

Capitolul I. Aspecte generale privind individualizarea pedepselor	302
1.1. Noțiunea de individualizare a pedepselor.....	302
1.2. Tipuri de individualizare a pedepselor	303

Capitolul II. Individualizarea judiciară a pedepselor	305
2.1. Aspecte generale privind individualizarea judiciară a pedepselor	305
2.2. Analiza criteriilor generale de individualizare a pedepselor	307
2.3. Criterii speciale de individualizare a pedepselor	309
2.4. Cauze de modificare a pedepselor	304
2.5. Sistemul circumstanțelor	310
2.5.1. Noțiune și tipuri de stări și circumstanțe	310
2.5.2. Circumstanțe atenuante	312
2.5.2.1. Circumstanțele atenuante legale	312
2.5.2.2. Circumstanțe atenuante judiciare	317
2.5.3. Circumstanțe agravante	319
2.5.4. Efectele circumstanțelor	327
2.5.4.1. Efectele circumstanțelor atenuante	327
2.5.4.2. Efectele circumstanțelor agravante	328
2.5.4.3. Concursul între cauzele de atenuare și cauzele de agravare	328
Capitolul III. Individualizarea executării pedepselor	331
3.1. Aspecte generale privind individualizarea executării pedepselor	331
3.2. Renunțarea la aplicarea pedepsei	331
3.2.1. Noțiunea și caracterele renunțării la aplicarea pedepsei	331
3.2.2. Condițiile renunțării la aplicarea pedepsei	333
3.2.3. Avertismentul	334
3.2.4. Efectele renunțării la aplicarea pedepsei	335
3.2.5. Anularea renunțării la aplicarea pedepsei	335
3.3. Amânarea aplicării pedepsei	336
3.3.1. Noțiunea și caracterele amânării aplicării pedepsei	336
3.3.2. Condițiile amânării aplicării pedepsei	337
3.3.3. Termenul de supraveghere. Măsuri de supraveghere și obligații	339
3.3.4. Serviciile de probațiune și rolul acestora	340
3.3.5. Revocarea amânării aplicării pedepsei	341
3.3.6. Anularea amânării aplicării pedepsei	341
3.3.7. Efectele amânării aplicării pedepsei	342
3.4. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere	343
3.4.1. Noțiunea și caracterele suspendării executării pedepsei sub supraveghere	343
3.4.2. Condițiile suspendării executării pedepsei sub supraveghere	344
3.4.3. Termenul de supraveghere. Măsuri de supraveghere și obligații	346
3.4.4. Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere	347
3.4.5. Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere	348
3.4.6. Efectele suspendării executării pedepsei sub supraveghere	349
Capitolul IV. Individualizarea executării pedepselor după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare	351
4.1. Aspecte generale privind individualizarea executării pedepselor după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare	351
4.2. Liberarea condiționată	351
4.2.1. Noțiunea și caracterele liberării condiționate	351
4.2.2. Condițiile liberării condiționate	352

4.2.3. Termenul de supraveghere. Măsurile de supraveghere și obligații.....	356
4.2.4. Procedura liberării condiționate	357
4.2.5. Revocarea liberării condiționate	359
4.2.6. Anularea liberării condiționate.....	359
4.2.7. Efectele liberării condiționate	360

PARTEA A V-A. CAUZE CARE ÎNLĂTURĂ SAU MODIFICĂ EXECUTAREA PEDEPSELOR

Capitolul I. Noțiunea, caracteristicile și tipurile cauzelor care înlătură sau modifică executarea pedepselor.....	361
Capitolul II. Grațierea.....	363
2.1. Noțiunea, caracterele și tipurile grațierii	363
2.2. Grațierea individuală	364
2.3. Grațierea colectivă.....	365
2.4. Efectele grațierii	365
2.5. Privire comparativă între amnistia postcondamnatore și grațierea colectivă	367
Capitolul III. Prescripția executării pedepsei	369
3.1. Noțiunea și caracterele prescripției executării pedepsei.....	369
3.2. Termenele de prescripție a executării pedepsei	371
3.3. Incidente în curgerea termenului de prescripție a executării pedepsei	372
3.3.1. Întreruperea cursului prescripției executării pedepsei.....	373
3.3.2. Suspendarea cursului termenului de prescripție.....	374
3.4. Efectele prescripției executării pedepsei	374

PARTEA A VI-A. CAUZE CARE ÎNLĂTURĂ CONSECINȚELE CONDAMNĂRII

Capitolul I. Aspecte generale privind înlăturarea consecințelor condamnării	375
Capitolul II. Reabilitarea de drept.....	379
2.1. Noțiunea și condițiile reabilitării de drept	379
2.2. Analiza condițiilor reabilitării de drept	379
2.3. Efectele reabilitării de drept și aspecte procedurale	380
Capitolul III. Reabilitarea judecătorească	382
3.1. Noțiunea și condițiile reabilitării judecătorești.....	382
3.2. Termenele reabilitării judecătorești.....	383
3.3. Procedura reabilitării judecătorești.....	385
3.4. Anularea reabilitării judecătorești	386
3.5. Efecte ale reabilitării judecătorești	386
Capitolul IV. Reabilitarea în cazul persoanei juridice.....	388
4.1. Noțiunea și condițiile reabilitării în cazul persoanei juridice	388
4.2. Efectele reabilitării persoanei juridice.....	388
Bibliografie	389

PARTEA I

Infractorul

CAPITOLUL I

PERSOANA FIZICĂ – SUBIECT ACTIV DE DREPT PENAL

1.1. Aspecte generale privind persoana fizică – subiect activ de drept penal

Subiectul activ al infracțiunii și, respectiv, subiectul pasiv al răspunderii penale este infractorul, acesta putând fi o persoană fizică sau o persoană juridică.

Calitatea de subiect activ de drept penal a persoanei fizice este evidentă, persoana fizică având aptitudinea fizică și psihică de a săvârși o infracțiune și, pe cale de consecință, de a suporta consecințele comiterii acestei fapte și de a executa sancțiunea, datorită recunoașterii și absolutizării principiului vinovăției în dreptul penal. În ceea ce privește condițiile care trebuie îndeplinite pentru a avea calitatea de subiect pasiv al răspunderii penale de către persoana fizică, în literatura de specialitate au fost formulate mai multe opinii: *vârsta, responsabilitatea, libertatea de voință și acțiune*¹; *culpabilitatea, pericolozitatea și lipsa incidenței unei condiții negative (care privește imunitatea penală, imputația de fapt sau imputația psihică)*²; *prezența unei condiții unice – capacitatea penală –, care este condiționată la rândul său de vârstă și responsabilitate (aceasta din urmă implicând discernământul și liberul arbitru)*³.

Este subiect pasiv al răspunderii penale persoana fizică ce săvârșește infracțiunea (fapt consumat sau tentativă pedepsibilă) în mod direct, nemijlocit (în calitate de autor sau coautor) sau în mod indirect, mijlocit (în calitate de instigator sau complice).

Doctrina a făcut distincția între infractori de fapt și infractori sancționabili. *Infractorul de fapt* este persoana căreia i se atribuie o infracțiune, adică se constată că activitatea sa fizică, ce constituie elementul obiectiv al acelei infracțiuni, a fost voită și efectuată de acea persoană. Generic acesta se numește și *făptuitor*. *Infractorul sancționabil* este acel infractor de fapt care, pe de o parte, întrunește toate cerințele pozitive cerute de lege pentru ca sancțiunile de drept penal să îi fie aplicabile, și, pe de altă parte, nu există niciuna dintre condițiile negative care exclud aplicarea legii penale, adică incidența acesteia⁴.

Raportat la prevederile art. 15 C. pen., infractor este persoana care săvârșește infracțiunea, adică fapta tipică, antijuridică, cu vinovăție și imputabilă acestuia. Dacă o persoană comite doar o faptă tipică (prevăzută de legea penală), ea nu este infractor, ci doar făptuitor, întrucât fapta comisă nu este infracțiune.

---

¹ C. Mitrache, *Drept penal român. Partea generală*, Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., București, 1995, pp. 85-87; C. Bulai, *Manual de drept penal. Partea generală*, Ed. All, București 1997, pp. 205-211; I. Tănăsescu, C. Tănăsescu, G. Tănăsescu, *op. cit.*, p. 168.

² V. Dongoroz, *Drept penal, Reeditarea ediției din 1939*, Asociația Română de Științe Penale, București, 2000, pp. 305-306.

³ V. Pașca, *Drept penal. Partea generală*, ed. a 3-a, Ed. Universul Juridic, București, p. 175.

⁴ V. Dongoroz, *op. cit.*, p. 305. Autorul folosește sintagma „incidența legii penale” în locul celei de „răspundere penală”.

Subiectul pasiv al răspunderii penale este de fapt subiectul activ al infracțiunii, această calitate fiind dobândită din momentul săvârșirii faptei incriminate de legea penală. Constatarea acestei calități se realizează *ex tunc*, de către organele judiciare, în urma derulării procesului penal ce se finalizează cu pronunțarea hotărârii judecătorești de condamnare.

Subiecții pasivi ai răspunderii penale au fost clasificați în funcție de multiple criterii, acestea fiind formulate în special în doctrina criminologică. Primele clasificări au fost realizate de C. Lombroso și E. Ferri, care distingeau între *criminalul înăscut*, *nebulul moral*, *epilepticul*, *criminalul pasional*, *criminalul nebun*, *criminalul de ocazie*, *criminalul de obicei*, etc. Evoluția criminologiei ca știință, precum și diversificarea formelor fenomenului infracțional au condus la identificarea unor noi criterii ce permiteau clasificarea infractorilor în alte categorii. Jean Pinatel, spre exemplu, distinge între *criminalul cu tulburări de caracter*, *criminalul pervers*, *debilul mintal*, *alcoolicul*, *toxicomanul*, *criminalul de profesie*, *criminalul ocazional*. Alte tipuri criminale sunt propuse ca fiind: *criminalul agresiv*, *criminalul achizitiv*, *criminalul caracterial*, *criminalul lipsit de frâne sexuale*, *criminalul profesional*, *criminalul ocazional*, *criminalul debil mintal*, *criminalul recidivist*, *cel ideologic și cel alienat*¹.

În dreptul penal, criteriile de clasificare a infractorilor trebuie să releve incidența efectelor aplicării unor instituții penale, cum ar fi sancțiunea, individualizarea răspunderii penale, regimul de executare a pedepsei. Astfel, criteriile propuse în vederea clasificării subiecților pasivi – persoane fizice – ai răspunderii penale și, respectiv, a subiecților activi ai infracțiunii sunt:

a) *criteriul vârstei*: potrivit acestui criteriu, infractorii pot fi *majori* sau *minori*; importanța distincției se relevă în regimul sancționator deosebit aplicabil minorului²;

b) *criteriul normalității psiho-fizice*, infractorii putând fi *normali și alienați*; importanța distincției se relevă de asemenea în regimul sancționator. Infractorii alienați răspund sau nu din punct de vedere penal, după cum afecțiunea psihică de care suferă le afectează discernământul, înlăturându-l total sau parțial;

c) *criteriul stăruinței și continuității conduitei infracționale*: aplicarea acestui criteriu permite împărțirea infractorilor în *primari* sau *recidiviști*, *ocazionali*, *din obișnuință și profesionali*. Distincția prezintă importanță tot raportat la regimul sancționator, infractorii recidiviști având un regim sancționator mai sever³;

d) *criteriul contribuției la săvârșirea infracțiunii*: potrivit acestui criteriu, infractorii pot fi *directi* (participă la săvârșirea infracțiunii în mod nemijlocit, în calitate de autor, coautor) și *indirecti* (aduc o contribuție mijlocită, indirectă, specifică participației penale sub forma complicității sau instigării);

e) *criteriul calității speciale prevăzute de norma de incriminare în cazul anumitor infracțiuni*: potrivit acestui criteriu, vorbim de subiect necircumstanțiat (necalificat) și circumstanțiat (calificat sau propriu), *intraneus* și *extraneus*⁴. Persoana care participă la săvârșirea infracțiunii având calitatea specială cerută de norma de incriminare poartă numele de *intraneus* sau *subiect propriu, calificat sau circumstanțiat*, iar persoana care desfășoară acte infracționale contributive fără a avea calitatea specială cerută de norma de incriminare poartă numele de *extraneus* sau subiect impropriu. Distincția este deosebit de importantă în ceea ce

¹ I. Oancea, *Probleme de criminologie*, Ed. All, București, 1998, pp. 100-115.

² Pentru minorii care răspund penal se aplică doar măsuri educative (a se vedea art. 114 C. pen.).

³ Recidiva reprezintă o cauză de agravare a pedepsei conform art. 41, art. 43 C. pen.

⁴ C. Bulai, *op. cit.*, p. 211.